

Cíl a „to přidané“

Už z běžné zkušenosti víme, že každé zacílené, nasměrované jednání má jednak výsledky slabší nebo méně kvalitní, než jsme původně čekali, a že na druhé straně má často výsledky, které jsme nečekali nebo o kterých jsme dokonce vůbec nic netušili. Pokud si to náležitě uvědomujeme, můžeme udělat další krok: naším hlavním cílem se může stát něco, o čem toho víme velmi málo, a my můžeme své jednání vědomě nasměrovat k něčemu, o čem nám sice na prvním místě nejde, ale od počátku napjatě čekáme, co se vyjeví z toho, o čem toho víme málo, ale o čem bychom se toho chtěli dozvědět mnohem víc. Je to možné proto, že ani zacílenost nějakého jednání, ale ani zacílenou konkrétního, jednotlivého „činu“ není nikdy jednoduchá a prostá. Proto musíme být v každém jednotlivém případě připraveni na tuto možno (a velmi častou) komplexnost a komplikovanost. Dobrou orientační pomůckou je vždy přesně rozlišit, ke kterému subjektu (z četných, nejčastěji dokonce z mnoha spolupracujících i nespolečných, navzájem reagujících i nereagujících, a někdy až téměř inertních subjektů) se ta či ona nasměrovanou či zacílenou skutečně vztahuje, tj. který subjekt své aktivity v daném případě směřuje a k jakému cíli je řídí a „seřizuje“. Teprve potom jsme schopni alespoň v něčem a třeba jen zčásti rozpoznat, co výsledkem zacílení ani nasměrování nebylo. A teprve pak bude také s to začít pomalu rozpoznávat, odkud se to, co tam je jinak a navíc, vzalo, zda je to jen „dílo náhody“ (co to je „náhoda“, aby byla schopna nějakého výkonu, nějakého „díla“?), anebo zda to je „dílo“ nějakého jiného subjektu, který se „naskytl“ v „osvětí“ uvažovaného hlavního subjektu, anebo – posléze – zda musíme počítat ještě s něčím, co nelze odvodit ani z „daností“ a jejich „nahodilých skrumáží“, ani z činnosti a výkonů jiných subjektů, ale vposledu ani z nějakého třeba neuvědomělého a tedy nenasměrovaného, nenaplánovaného „výkonu“ onoho hlavního subjektu, v němž však mohla sice chybět ano naplánovanost, ale nikoli skutečná aktivita, skutečný výkon, skutečné „dělání“. Teprve v tomto posledním případě může jít o „zkušenost“ nového typu, kterou bychom se pak mohli a měli zabývat důkladněji a pečlivěji.

(Písek, 100414-1.)